

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 1. Vt se habeat voluntas Angeli circa actus suos, & obiecta;
præcipuè circa Deum, seipsum, & alios Angelos?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

actus suos & obiecta, præcipue circa Deum, seipsum, & alios Angelos? Secundò, an sit inflexibilis, ita vt immobiliter, aut inuariabiliter adhæreat parti, quam semel elegit? Quæ de re doctrina D. Thom. quæstione illa 60. est. Primò, in Angelis esse naturalem dilectionem; quæ commune est omni naturæ, vt habeat aliquam inclinationem, quæ est appetitus naturalis, vel amor; & in vnaquaque natura inuenitur secundum modum illius. Vnde in natura intellectuali inuenitur inclinatio naturalis secundum voluntatem: in natura autem sensitua, secundum appetitum sensituum: in natura verò carente cognitione, secundum solum ordinem naturæ in aliquid. Secundò in Angelis duplicem esse dilectionem: naturalem scilicet circa finem: & electiuam circa media: quarum illa est istius præcipuum. Tertiò, Angelum diligere vtrâque dilectione tam seipsum, & bona sibi conuenientia; tum etiam alios Angelos: ipsumque Deum naturali dilectione plus diligere, quam seipsum. Quia cum Deus sit bonum vniuersale, sub quo continetur etiam Angelus & homo, & omnis creatura, diligitur ab illis magis & principalius naturali dilectione: alioquin enim perversa esset naturalis illa dilectio; & non perficeretur per charitatem, sed destrueretur. Adde S. Th. h. art. 2. quæst. 64. voluntatem Angeli adhærere fixè & immobiliter ei quod semel elegit. Quia vis appetitiua in omnibus proportionatur apprehensiuæ, à quo mouetur sicut mobile à motore. Differt etiam apprehensio Angeli ab apprehensione hominis, in eo quòd Angelus apprehendit immobiliter per intellectum, sicut & nos immobiliter apprehendimus primâ principia, quorum est intellectus: homo verò per rationem apprehendit mobilitèr discurrendo ab vno ad aliud, habens viam procedendi ad vtrumque oppositorum. Vnde & voluntas hominis adhæret alicui mobilitèr, quasi potens etiam ab eo discedere, & contrariò adhærere; voluntas autem Angeli adhæret fixè & immobiliter. Ideoque si consideretur ante adhesionem, potest ab eo adhærere & huic, & opposito, in his scilicet quæ non naturaliter vult. Sed postquam iam adhæsit, immobiliter adhæret. Hæc D. Thomás, quæ sequentibus sectionibus explicabuntur.

SECTIO I.

Ut se habeat voluntas Angeli circa actus suos, & obiecta: præcipue circa Deum, seipsum, & alios Angelos?

DICO primò, esse in Angelis naturalem dilectionem, eamque multiplicem, circa Deum, seipsum, & alias creature intellectuales. Hæc conclusio est D. Thom. tota quæst. 60. & aliorum communiter. Ad

D. Thom.

cuius declarationem suppono primò, dilectionem posse tripliciter dici naturalem. Nempe vel quia exercetur viribus naturalibus: & sic opponitur supernaturali. Vel quia est secundum naturalem inclinationem seu propensionem subiecti: & sic opponitur præternaturali aut contranaturali. Vel demum quia necessariò & non libèrè à voluntate procedit: & sic opponitur liberæ. Hæc autem iterum duplex est. Vna enim est necessaria quoad specificationem tantum: quia non potest nisi talis species actus exerceri, etiamsi possit abstineri ab exercitio. Non potest, inquam, vel simpliciter & omninò: vel secundum

quidam habita scilicet ratione propensio- nis naturalis, vel secundum aliquam aliam circumstantiam aut considerationem. Altera est necessaria quoad exercitium, quatenus ab ipso actus exercitio abstinere nequit.

Suppono secundum ex D. Thom. quest. 69. art. 3. Dilectionem aliam esse benevolentiam siue amicitiam, & aliam concupiscentiam. Illa fertur in personam cui bonum aliquod propter ipsam expetimus. Hac in bonum quod ei volumus: siue illud bonum sit in intrinsecum, siue extrinsecum, substantiale vel accidentale. Quamquam cum aliquod substantiale & per se subsistens amatur alteri amore concupiscentiam, videtur amari ut quid accidentale, quemadmodum D. Thomam art. citato exponunt Cajetanus & Vasq. in suis annotationibus ad eundem art.

Iam quod Angelus naturaliter primo sensu, id est, viribus naturalibus, non modo se ipsum & alios Angelos ac creaturas rationales, sed etiam Deum amare possit aliquatenus, tum amore concupiscentiam, tum etiam benevolentiam patet, quia in his omnibus est multiplex ratio boni naturaliter cognoscibilis, ut amabilis utroque modo, & sufficiens ad voluntatem alliciendam, ut in ipsam fertur actu proportionate naturali cognitioni. Dixi, aliquatenus: quia quoad certinet ad dilectionem Dei, non potest Angelus habere illam qualis requiritur ad iustificationis gratiam consequendam. Quam dilectionem Tridentinum sess. 6. can. 3. negat posse naturaliter haberi ab hominibus. De Angelis vero par est ratio, quippe quibus, ut ait D. Augustin. lib. 12. de Civ. cap. 9. communia sunt quae de gratia & gloria supernaturalitate dicuntur in Scriptura.

Deinde, quod etiam naturaliter secundo sensu, id est secundum naturalem inclinationem, patet, quia valde connaturale est, ut quisque se amet & sua, & que cognoscit naturaliter sibi esse convenientia, & odieritque contraria. Item que ut amet auctores sui esse, benefactores, amicos, similes natura, officio, conditione: ut quisque bonae indolis experitur. Angeli autem habent naturalem inclinationem rectam. Ergo &c.

Atque hinc oritur aliqualis necessitas & naturalitas tertio sensu, id est quoad specificationem secundum quid. Quatenus Angelus, sequens huiusmodi naturalem inclinationem, non potest hanc obiecta odisse. Quae necessitas maior est circa eadem bona, largiusque patet circa alia omnia, considerata praesens ut sunt bona, extra illam rationem aliadinixtam: ut circa beatitudinem abstractam a difficultate consequendi, circa scientiam, virtutem &c. Quae obiecta ut talia, nullo modo possunt odio haberi ab Angelo: quia, ut suppono ex dicendis in tract. de actib. human. non potest odium versari nisi circa malum: nec amor nisi circa bonum. Ideoque nec malum quod malum potest amari: nec bonum quod bonum potest odio haberi. Quare volun-

tas Angeli necessitatur simpliciter quoad specificationem circa bonum quod bonum, & circa malum quod malum.

Maiorem autem necessitatem quoad obiecta quaecunque naturalia bene pensata & mature considerata naturali modo, non puto esse naturaliter in Angelis. Nam quod aliqui dicunt necessitari etiam quoad exercitium ad amorem sui perpetuum, non credo. Etenim siue in seipso, siue in quocunque alio semper ac sine interruptione diligendo potest Angelus apprehendere rationem aliam quam mali, aut inordinis boni, aut saltem boni non necessarij (loquor de Angelo naturaliter spectato circa statum beatitudinis aut damnationis aeternae) ergo nullum est obiectum ad cuius affectum semper exercendum naturaliter determinetur, ita ut obiectum non possit.

Addo cum Vasq. in notationibus ad art. 3. quest. 60. in fine, non certum constare quod Angelus non possit naturaliter carere omni exercitio voluntatis tam positivo quam privativo: omni, inquam, collectivum. Quia non apparet quod Angelus naturaliter speciosus, non possit in eorum cogitare tam illud de rebus mathematicis aut metaphysicis, ab affectu remotis, nulla ratione boni & mali in illis sufficienter propofita, ad quam voluntas amore vel odio afficiatur. Quod si dicatur voluntatem Angeli liberè saltem in peccare vel permittere talem actum. Respondeo, ne id quidem necessarium esse: sed obiectis occurrentibus posse intellectum naturaliter, non praesente neque cogitante libero voluntatis actu, de illis cogitare, ac si quidem illud cognoscere, quod talis cogitatio non sit necessaria, ut in bonis, quam alia, que eius loco exerceri possent. Neque obest cognitio confusa quam semper habet Angelus de seipso ut cognoscere & tendente viriliter in obiectum: quatenus Angelus versatur semper in aliqua cognitione, quisquis autem cognoscit aliquid, cognoscit se cognoscere, actu virtualiter reflexo in seipsum. Hoc, inquam, non obest, quia sicut in nobis experimur, hac Notitia potest adeo confusa esse, ut voluntatem non alliciat, neque afficiat.

Dices cum Suarez libro tertio capite 3. numero 3. maxime contentum esse peccatum boni naturae Angelicae, ut semper sit in actu secundum potentiam sui internis. Talis enim status est de se perfectior, & Angelo possibilis, & in eo non fatigatur. Respondeo non quicquid est in actu contentum, esse propterea necessarium. Angelus autem licet non fatigetur, potest tamen totus occupari in aliquo actu intellectus circa obiecta ab affectu remota.

At, inquit Suarez, intellectus Angeli non potest carere omni cogitatione collectivum. Ergo neque voluntas omni exercitio. Probatur obsequentia, quia nulla est causa naturalis & necessaria quae possit voluntatem, in agere quam intellectum, patere omni operatione.

D. Thom.

Amor est duplex benevolentiae, & concupiscentiae.

Angelus se & alia multa diligit naturaliter.

Et aliqua tenus necessitatio quoad specificationem.

No quoad certitudinem.

Potest ad Angelus probabiliter carere omni actu voluntatis.

Soluitur obiectio.

voluntas verò ipsa libere seipsam priuare nequit. Priuaret enim per aliquem actum vel exercitium liberum. Vnde non minus implicat quòd voluntas Angeli seipsam priuet omni exercitio, quàm quòd priuet intellectum omni cogitatione. Item, vt voluntas talem cessationem velit, debet in ea apprehendi aliqua ratio mali in tota actuum latitudine distributiue sumpta. At in carentia omnis actus voluntatis nulla ratio boni cogitari potest: Neque in equali exercitio alicuius actus indefinitè sumpti potest inueniri aliqua ratio mali, quia in tota latitudine actuum non possunt non esse multi convenientes, & aliunde mouent operari actum, quàm cessare ab omni operatione. Ad illud est de se bonum & perfectum, hoc autè simpliciter est imperfectum: ergo non potest voluntas formaliter aut virtualiter velle talem cessationem: ad pròinde necessitatur ad volendum aliquid saltem indefinitè.

Ad primum Respondeo, disparem esse rationem intellectus & voluntatis. Etenim intellectus Angelicus semper habet obiectum aliquod propositum à quo determinatur, & necessitatur ad cognoscendum, nisi voluntas aliò libere aueritat, quod non facit sine aliqua cognitione, vt suo loco diximus: neque vlla causa, præter Deum contranaturaliter operantem, apparet, quæ possit obiectum omne collectiue intellectui Angelis subtrahere. At verificari potest vt voluntas non habeat obiecta proposita sub ea ratione quæ ipsius affectum moueat. Vt si Angelus in statu speculatur ab affectu semotus; in quo casu voluntas Angeli caret omni exercitio, non a tamen intellectus. Nec obest quòd voluntas Angeli non fatigatur operando, magis quàm intellectus. Neque enim fatigatio causa est huius cessationis, sed status Angelicus vt occupetur totus in rebus ab affectu repositis.

11. Reliqua Suarez argumentatio probat tantummodo in nobis posse priuari omni exercitio à seipsa. Quod verum est de omni exercitio tam positiuo, quàm priuatiuo. Non autem de positiuo solò, de quo tamen videtur loqui Suarez. Nam voluntas Angeli potest libere abstinere ab omni actu positiuo aliunde non necessario. Neque ad hoc requiritur vlla huiusmodi abstinencia apprehensat rationem aliquam boni, vel ipsi oppositè rationem mali. Sufficit enim si apprehendat exercitium illud positiuum non esse sibi necessarium, vt libere possit abstinere ab illo.

12. Similiter non assentior affirmantibus, Angelum necessitati simpliciter quoad specificationem ad actum sui ipsius, ita vt nullo actu possit se ouisse simpliciter, quomodo cum se consideret, & quacunq; maius circumstantia se vestiat. Nam de Angelis hac in parte philosophandum arbitror vt de nobis. Nos autem licet frequentius in malo ipso nobis volendo, bonum nobis velimus, & itenuq; nos diligamus: vt cum ali-

quis mortem sibi desiderat, vel infens, quo se malis huius vitæ, apprehensis tanquam maioribus, eripiat, quod melius esse sibi putat; interdum tamen possunt nos odisse simpliciter propter bonum Dei, vel alterius, non cogitando de bono nostro. Vt verb. g. qui velle propter Deum annihilari, quamuis eiusmodi annihilatio in bonum suum nullo modo cederet, sed præcisè propter gloriam Dei. Sicut è contrario possumus odisse Deum & alias naturas intellectuales propter bonum nostrum, vt indutas aliqua ratione nobis inimica & disconueniente. Idem ergo de Angelis spectatis naturaliter censendum esse arbi ror. Facilius tamen esse videtur vt Angelus Deum & alios odiret, quàm seipsum. Quia ab alijs multa disconuenientia pati potest inuis: non item à seipso. Sicut è contrario frequentius versatur in amore beneuolentiæ circa seipsum, quàm circa alios, saltem præter Deum.

Neque etiam verum est, quod aiunt aliqui, Angelum nihil sibi amore concupiscentiæ, quin equali necessitate Deum amet: vt pote sine quo non potest adipisci, vel habere id quod amat. Esto enim: verum illud sit de amore concupiscentiæ efficaci, quique fertur efficaciter in finem, & consequenter, saltem virtualiter, in media necessitate non tamen ita est de amore concupiscentiæ inefficaci, vel complacentiæ. Vt verb. grat. si Dæmon concupiscat non esse Deum, nec tamplius torquetur vel complaceat sibi in appetenda Dei similitudine aut æqualitate, quàm impossibilem esse seipsum.

Porro cum Angelus seipsum odit, vel Deum, vel aliam substantias intellectuales; semper retinet naturalem illam inclinationem, de qua supra, ad eorundem amorem. Quo sensu interpretor D. Thomam quæst. 60. art. 5. ad 5. affirmantem, quòd licet dæmones Deum odio habeant, vt eorum voluntati contrarium; tamen quatenus est bonum commune, semper eum plus amant quàm se ipsos. Interpretor, inquam, cum Suarez lib. 3. cap. 5. num. 4. in fine, quòd semper amant in actu primo & inclinatione illa naturali; quæ vt est recta; ita magis inclinatur ad bonum maius; & ad bonum commune totius, magis quàm ad bonum partis; & ad vnumquodque amandum, prout recta ratio exigit. Contra quam tamen inclinationem facere possunt, & reipsa faciunt dæmones turpissimo odio quod in Deum exercent. Quemadmodum etiam circa se ipsos, & alia obiecta creata, contra eandem faciunt inordinato amore vel odio.

Quamuis enim facile sit Angelo spectato naturaliter, non peccare contra rectitudinem purè naturalem, & vnumquodque appetere prout recta ratio postulat: quippe qui caret pugna passionum appetitus inferioris, & praua dispositione intellectus: potest tamen contra illam peccare, vt peccat sæpissimè dæmones, perpetrando per-

Sati fit
i obiecto

MARTIN
NEUS
D. VI

Angelus
potest se
odisse, &
Deum &c.

14
Quomodo
retinet se
per inclinatio-
nem ad amorem
sui & Dei?

Sunt

15
Potest An-
gelus pec-
care contra
rectitudi-
nem natu-
ralem?

se. per aios; veneficia, homicidia, & alia rationi manifeste contraria. licet ad hæc perpetranda inducantur sæpissimè dæmones ex motu sui status præternaturalis, nempe damnationis: cum tamen habeant in eo statu voluntatem eandem, quam in statu naturali ante peccatum, siquidem nihil naturalium per peccatum & damnationem amiserunt: sequitur, eandem voluntatem in statu naturali constitui posse indifferenter circa huiusmodi objecta, sicut libus boni vel mali circumstantijs indura, & circa illa posse similiter affici.

16. Adde non tantum posse malè graviter affici, & peccare mortaliter, verum etiam leuiter & venialiter, intra naturæ ordinem, circa objecta proportionata. Nimirum quia liberi sunt ad appetendum inordinate objecta leuiter equè ac graviter mala. Nec obest quod nonnulli obijciunt, naturalem dignitatem Angeli reddere graue quodcumque illius peccatum. Etenim maior est dignitas gratiæ, & iustitiæ supernaturalis, naturali dignitate Angeli. De tamen iusti possunt peccare venialiter. Non item obest, quod in Angelonullus sit passio, nullaque ignorantia circa transgressionem præcepti naturalis. Nam inde non sequitur, quod Angelus peccet per purum contemptum. Siquidem in leui alioque transgressione alia sunt quæ possunt placere præter contemptum, vt defectatio, vel honor. Quod verò Angelus careat ignorantia, non facit vt peccatum de se leue, sit illi graue. Quin potius hoc ipso quod non ignoret, scit peccatum esse leue. Non obest denique quod ait D. Thom. 1. 2. quæst. 89. art. 4 Angelos semper actionem suam referre in vltimum finem: & cum nequeant peccatum referre in Deum, debere referre in alium finem vltimum: ideòque mortaliter peccare, quia mortale est constituere suum vltimum finem in alio, quam in Deo.

17. Respondeo enim primò, non esse necessarium, vt Angeli absolute omnes suas actiones referant semper, & quouis actu in vltimum finem. Possunt enim, æquè ac nos, siltire in finibus inferioribus, non cogitando de vltimo. Loquor de vltimo simpliciter, de quo obiectum procedit. Notandum enim finem vltimum esse duplicem: Vnum simpliciter totius vitæ, ad quem se & sua omnia debet quisque referre, nihilque vnquam admittere quod sit eius affectioni contrarium. Alium, secundum quid & in suo ordine, in quo nimirum vltimò siltit intentione. Piori modo peccatum mortale est habere alium finem vltimum, quam Deum. At non posteriori: imò ne quidem est de se peccatum veniale. Neque enim necessarium est in quacunque actione, vel intentione, de Deo cogitare vt de fine vltimo simpliciter, & ad Deum referre actionem illam, cætera quæ omnia. Nec verum est finem vltimum simpliciter se habere omnino & vniuersalissimè respectu cæterarum omnium actionum, sicut principia se habent respectu

conclusionum, si sermo sit de conclusionibus formaliter sumptis quæ talibus. Etenim conclusiones, quæ tales, non habent vnde cognoscantur sine principijs quæ sunt illis ratio formalis cognoscendi. At bona inferiora, vel mala, hæc seipsis amabilitatem aliquam, vel odibilitatem, citra respectum ad finem vltimum aut summum bonum: vt fustis exponemus in tract. de beatitud. Consentiant Suarez lib. 3. cap. 8, vbi D. Thomam in eandem sententiam adducit: Valquez 1. 2. quæst. 89. art. 4. De Salas ibidem tract. 13. disp. 17. sect. 4. num. 23.

Suar. Valsq. Salas.

SECTIO II.

Verum voluntas Angeli primo instanti sue creationis fuerit libera, etiam ad peccandum?

18. Dico primò, Angelum potuisse liberè operari eodem instanti, quo primò creatus est. Probat, quia causa libera non minùs possunt operari cum primò habent omnia ad agendum necessaria, quam causa naturales seu necessariæ. Atqui causæ naturales operantur cum primò habent omnia necessaria: & si habent primo instanti quo sunt, operantur eodem instanti: vt sol illuminauit eodem instanti quo creatus fuit. Ergo causa libera possunt operari eodem instanti quo creantur, si tunc habent omnia ad liberè agendum necessaria. Potuisse autem Angelos primo instanti sue creationis habere omnia necessaria ad liberè agendum, probatur, quia illo instanti habent intellectum perfectum, capacem intelligendi objecta proportionata, sibi propo- sita: & voluntatem capacem amandi, vel respiciendi, aut non amandi eadem objecta. Neque defuerunt illo instanti objecta proportionata sufficienter disposita ad cognoscendum, habuerunt enim tempus, & alios Angelos, & alia quædam simul cum illis creata, & ea quorum species congenitas a Deo acceperunt, ex quibus etiam potuerunt Deum cognoscere naturaliter. Cum autem objecta creata, atque etiam Deus ipse confusè etiam & analogicè cognitus, non necessitent voluntatem Angelicam ad sui amandem, vt ostendimus sect. præcedenti, possitque in omnibus cognoscere rationes propter quas possit amare, vel non amare, aut etiam respicere & auersari: erit voluntas Angeli libera ad amandum, vel non amandum huiusmodi objecta, cum illas rationes considerat. Quare Angeli naturaliter spectati possunt primo instanti sue creationis exercere libertatem, siue quoad exercitium, siue quoad specificationem.

18. Angelus potuit liberè operari in primo instanti creationis.

19. Confirmatur, quia exercitium libertatis non requirit prius tempore cognitionem objecti liberè volendi, aut consultationem circa rationes volendi aut non volendi: alioqui Deus non habuisset ab æterno exer-

19. Libertas non requirit cognitionem prius tempore, sed natura.

Potest etiam venialiter peccare.

D. Thom.

Finis vltimus duplex: simpliciter, & secundum quid.

Non tenetur operari & in omni actu intendere finem vltimum simpliciter.